

Anti-pestprotocol 2020-2022

Arentheem College

Goedgekeurd	
Managementteam	16 september 2020
MR	16 juli 2021

INHOUD

1. INLEIDING	3
Uitgangspunten.....	3
2. PESTEN	4
Wat is pesten?.....	4
Hoe wordt er gepest?	4
De gepeste leerling	5
De pester	6
De meelopers	6
Het aanpakken van pesten.....	6
3. AANPAK VAN PESTEN	7
De vijfsporenaanpak	7
Stappenplan na een melding van pesten.....	9
A. De mentor	9
B. Het aanspreekpunt pesten (één van de afdelingsleiders).....	9
C. Het pesttraject	9
D. Schorsing.....	9
E. Verwijdering van de school	10
F. De taak van docenten	10
Stroomdiagram na melding pesten	11
Bijlage I CONTACTPERSONEN EN BRUIKBARE ADRESSEN	12
Bijlage II HOE TE HANDELEN BIJ DIGITAAL PESTEN EN MISBRUIK VAN SEXTING	13
Bijlage III AANVULLING OP AANPAK PESTEN PRAKTIJKSCHOOL.....	16
Bijlage IV SEL (SOCIAAL EMOTIONEEL LEREN) OP TITUS BRANDSMA	17
Bijlage V LEIDRAAD VOOR EEN GESPREK MET DE GEPESTE LEERLING	20
Bijlage VI LEIDRAAD VOOR EEN GESPREK MET EEN LEERLING DIE PEST.....	21
Bijlage VII CONFRONTEREN VAN DE PESTER.....	22
Bijlage VIII DRAAIBOEK ANTI-PESTPROTOCOL	23

1. INLEIDING

Dit anti-pestprotocol vormt de verklaring van de medewerkers van het Arentheem College en de ouders waarin is vastgelegd dat we pestgedrag op onze school niet accepteren, actief aandacht geven aan preventie en pesten volgens een vooraf bepaalde handelwijze aanpakken. Het is een handelingsplan voor de school waarin staat beschreven welke stappen we gaan zetten in het geval van pesten: met wie wordt er gepraat, wie zijn daarbij, en wat is de volgende stap.

Uitgangspunten

Een dergelijk protocol kan alleen functioneren als aan bepaalde voorwaarden is voldaan:

1. De school is actief in het scheppen van een veilig, pedagogisch klimaat waarbinnen pesten als onacceptabel gedrag wordt ervaren.
2. Pesten wordt als een probleem gezien door alle direct betrokken partijen: docenten, onderwijsondersteunend personeel, aanspreekpunt pesten, coördinator anti-pestbeleid, ouders en leerlingen.
3. Docenten en onderwijsondersteunend personeel kunnen pesten signaleren en vervolgens duidelijk stelling nemen tegen het pesten.
4. De school beschikt over een directe aanpak wanneer het pesten de kop opsteekt (het anti-pestprotocol) en zet de juiste personen in als aanspreekpunt pesten en coördinator anti-pestbeleid.
5. De school ontplooit preventieve (les)activiteiten.

In dit anti-pestprotocol beschrijven we wat we onder pesten verstaan en welke verschillende rollen er bij pesten zijn. Vervolgens beschrijven we de aanpak van het pesten: wat doen we om het pesten te voorkomen (preventief) en welke stappen worden ondernomen wanneer zich pesten voordoet? In bijlage I worden contactpersonen en instanties genoemd die zich met pesten bezighouden en wordt verwezen naar relevante, aanvullende informatie (onder andere omgaan met digitaal pesten).

2. PESTEN

Wat is pesten?

We spreken van pesten als dezelfde persoon regelmatig en systematisch bedreigd en geïntimideerd wordt. Pesten is een vorm van geweld en daarmee grensoverschrijdend en zeer bedreigend. Over de redenen waarom mensen zich agressief gedragen, bestaan allerlei theorieën. Volgens de ene theorie is geweld een onontkoombaar verschijnsel, dat op zijn best op een acceptabele wijze kan worden gekanaliseerd, volgens een andere theorie komt geweld voort uit frustratie en kan dit worden voorkomen door ontevredenheid weg te nemen, de agressie opwekkende omgeving om te vormen en reflectie op het gedrag te stimuleren.

Een klimaat waarin gepest wordt, tast iedereen aan. In een klas waar gepest wordt, kunnen alle leerlingen en docenten slachtoffer worden. Pestgedrag moet dan ook door iedereen serieus worden genomen. Het lastige is dat veel pestgedrag zich in het verborgene afspeelt, zodat het moeilijk is er greep op te krijgen. En zelfs als het pestgedrag wordt opgemerkt, weten omstanders niet altijd hoe ze ermee om kunnen gaan. Dat is dan ook de reden voor het opstellen van dit anti-pestprotocol.

Docenten en onderwijsondersteunend personeel hebben een taak (samen met de ouders en de leerlingen zelf) bij het tegengaan van pesten. Leerlingen moeten weten dat ze hulp kunnen krijgen van volwassenen in de school en hierom durven vragen. Volwassenen dienen oog te hebben voor de signalen van leerlingen. Ze dienen interesse te tonen en te luisteren naar wat de leerlingen te vertellen hebben. Voor mentoren betekent dit dat ze groepsgesprekken houden, aandacht hebben voor de groeps sfeer en het functioneren van individuele leerlingen in de groep. Ze maken afspraken met de klas en zorgen ervoor dat deze afspraken nagekomen worden.

Hoe wordt er gepest?

Met woorden:

vernederen, belachelijk maken
schelden
dreigen
met bijnamen aanspreken
gemene briefjes, digitaal pesten

Lichamelijk:

trekken aan kleding, duwen en sjoeren
schoppen en slaan
krabben en aan haren trekken
wapens gebruiken

Achtervolgen:

opjagen en achterna lopen
in de val laten lopen, klem zetten of rijden
opsluiten

Uitsluiting:

doodzwijgen en negeren
uitsluiten van feestjes
bij groepsopdrachten

Stelen en vernielen:

afpakken van kledingstukken, schooltas, schoolspullen
kliederen op boeken
banden lek prikken, fiets beschadigen

Afpersing:

dwingen om geld of spullen af te geven
het afdwingen om iets voor de pestende leerling te doen.

Digitaal pesten/Cyberpesten

Publiekelijk pesten via sociale media kan veel harder zijn dan pesten in het gewone, dagelijkse leven. Dit komt omdat de daders gemakkelijk anoniem kunnen blijven en de reikwijdte van het internet veel groter is. Een voorbeeld van digitaal pesten is happy slapping (= iemand slaan voor het oog van een camera met als doel de beelden op internet te plaatsen).

Pesten of misbruik via het internet en via de mobiele telefoon

Pestmail, stalking (= het stelselmatig lastig vallen van iemand door bijvoorbeeld het blijven sturen van haatberichten), ongewenst materiaal versturen zoals porno en hacken (= gegevens stelen of instellingen aanpassen).

Misbruik bij Sexting:

Sexting is het versturen van seksueel getinte foto's en filmpjes via sociale media of (mail)berichtjes. Het risico hiervan is dat de beelden in verkeerde handen terechtkomen en verspreid worden onder leeftijdsgenoten of op (kinderporno)websites belanden.

(In bijlage II is informatie opgenomen over hoe te handelen bij digitaal pesten en bij misbruik van sexting).

Tussen plagerij en pesten is een diffuse grens, die voor ieder persoonlijk verschillend is. Iedereen is gerechtigd zelf aan te geven wat hij als acceptabel beschouwt.

De gepeste leerling

Sommige leerlingen lopen meer kans gepest te worden dan anderen. Dat kan met hun uiterlijk, gedrag, gevoelens en sociale uitingsvormen te maken hebben. Bovendien worden kinderen pas gepest in situaties, waarin pesters de kans krijgen om een slachtoffer te pakken te nemen, dus in onveilige situaties. Een kind dat wordt gepest, praat er thuis en op school niet altijd over.

Redenen hiervoor kunnen zijn:

- schaamte;
- angst dat de ouders met de school of met de pester gaan praten en dat het pesten dan nog erger wordt;
- het probleem lijkt onoplosbaar;
- het idee dat het niet mag 'klikken'.

Bij een gepeste leerlingen kunnen mogelijk de volgende signalen herkend worden:

- Angst om naar school te gaan
- Weinig of geen vrienden, alleen voelen
- De schoolresultaten worden (opeens) slechter
- Slecht slapen, piekeren
- Verdacht vaak blauwe plekken, scheuren in kleding, beschadigde spullen
- Wordt niet uitgenodigd bij anderen of voor feestjes
- Neemt geen klasgenoten mee naar huis
- Maakt zichzelf het liefst onzichtbaar
- Somber, verdrietig, neerslachtig
- Moeite met concentreren en taakgericht werken
- Zoekt veilig gezelschap, de docent of een leider in de groep
- Wordt vaak als laatste gekozen bij het kiezen van groepjes
- Minderwaardigheidsgevoel, het gevoel hebben dat ze niets goed doen
- Verandering van gedrag, zoals thuis ineens veel ruzie maken

De pester

Pesters zijn vaak de sterkeren in hun groep. Zij zijn of lijken populair, maar zijn dat uiteindelijk niet. Ze dwingen hun populariteit af door stoer en onkwetsbaar gedrag. Van binnen zijn ze vaak onzeker en ze proberen zichzelf groter te maken door een ander kleiner te maken.

Pesters krijgen vaak andere kinderen mee, want wie meedoet, loopt zelf de minste kans om slachtoffer te worden. Doorgaans voelen pesters zich niet schuldig, want het slachtoffer vraagt er in hun ogen immers om om gepest te worden. Daarnaast hebben pesters vaak ook een positieve blik op het gebruik van geweld.

Pesten kan een aantal oorzaken hebben:

- Een vaak gevoelde anonimiteit (ik besta niet); als een pester zich verloren voelt binnen een grote groep, kan hij zich belangrijker maken door een ander omlaag te drukken.
- Het moeten spelen van een niet-passende rol.
- Een voortdurende strijd om de macht in de klas.
- Een niet-democratisch leefmilieu binnen de school; iemand is autoritair en laat op een onprettige wijze blijken dat hij de baas is.
- Dergelijke spanningen kunnen op een zondebok worden afgereageerd.
- Een gevoel van incompetentie op school (slechte cijfers of een laag niveau).
- Een zwak gevoel van autonomie (te weinig zelfstandigheid en verantwoordelijkheid) of juist een te sterk gevoel voor autonomie.
- Een negatief zelfbeeld, weinig eigenwaarde.
- Een problematische thuissituatie, negatief voorbeeldgedrag van ouders/verzorgers.

De meelopers

Meelopers zijn omstanders die incidenteel actief of passief meedoen met het pesten.

Dit gebeurt meestal uit angst om zelf in de slachtofferrol terecht te komen, maar het kan ook zo zijn dat meelopers stoer gedrag wel interessant vinden en dat ze denken in populariteit mee te liften met de pester.

Verder kunnen leerlingen meelopen uit angst vrienden of vriendinnen te verliezen.

De meeste leerlingen houden zich afzijdig als er wordt gepest. Ze voelen zich wel vaak schuldig over het feit dat ze niet in de bres springen voor het slachtoffer of hulp inschakelen.

Het is belangrijk deze leerlingen tot helpers te maken.

Het aanpakken van pesten

Pesten is onacceptabel en vraagt om een duidelijke en krachtige reactie vanuit de school.

Pesten kan grote gevolgen hebben voor de gepeste (onzekerheid, faalangst, depressie, zelfdoding) en de pester (problemen met sociale relaties, positief tegenover het gebruik van geweld, heeft grotere kans in het criminele circuit terecht te komen).

3. AANPAK VAN PESTEN

Bij de aanpak van pesten op het Arentheem College speelt herstelgericht werken een belangrijke rol: een methodiek om effectief om te gaan met overtredingen, incidenten en agressie.

Hierbij staat de vraag centraal hoe de verhoudingen na een incident hersteld kunnen worden. Slachtoffers en daders nemen kennis van elkaars gevoelens en ervaren daadwerkelijk de gevolgen van hun gedrag. Het is een middel om leerlingen iets te laten leren voor de rest van hun leven en tegelijkertijd te zorgen voor een veilige leeromgeving en een positief pedagogisch klimaat.

(Ook op de Praktijkschool is sprake van pestgedrag, maar daarnaast spelen andere ontwikkelingsaspecten een rol als het gaat om bijvoorbeeld sociaal inzicht. In bijlage III vindt u een aanvulling op het de aanpak van pesten binnen de Praktijkschool).

In bijlage IV vindt u meer informatie over Sociaal Emotioneel Leren op Titus Brandsma.

Door het anti-pestprotocol te volgen, ontstaat een samenwerking tussen leerkracht, aanspreekpunt pesten, pester, gepeste, overige klasgenoten en ouders. Deze vorm van samenwerken wordt de vijfsporen-aanpak genoemd.

De vijfsporenaanpak

Door het ondertekenen van het Nationaal onderwijsprotocol heeft het Arentheem College zich verbonden aan deze vijfsporenaanpak. Dit houdt in:

De algemene verantwoordelijkheid van de school

Pestincidenten worden zoveel mogelijk geregistreerd in het leerlingenvolgsysteem Magister. De school zorgt ervoor dat de medewerkers voldoende informatie hebben over het pesten in het algemeen en het aanpakken van pesten en heeft een aanspreekpunt pesten aangesteld, dit zijn afdelingsleiders. De school werkt aan een goed beleid rond pesten, zodat de veiligheid van leerlingen binnen de school zo optimaal mogelijk is waardoor een klimaat ontstaat waarin pesten bespreekbaar gemaakt kan worden. Dit beleid wordt gecoördineerd door de directeur onderbouw. Alle medewerkers van de school vervullen een voorbeeldfunctie bij het signaleren en tegengaan van pestgedrag.

Het bieden van steun aan de jongere die gepest wordt

- Het probleem wordt serieus genomen.
- Er wordt uitgezocht wat er precies gebeurd is.
- Er wordt overlegd over mogelijke oplossingen.
- Het aanbieden van hulp door de mentor, het aanspreekpunt pesten of de schoolmaatschappelijk werker.

Het bieden van steun aan de pester

- Het confronteren van de jongere met zijn gedrag en de gevolgen hiervan voor de pester.
- De achterliggende oorzaken boven tafel proberen te krijgen.
- Wijzen op het gebrek aan empathisch vermogen dat zichtbaar wordt in het gedrag.
- Het aanbieden van hulp (desnoods verplicht) door de mentor, het aanspreekpunt pesten of de schoolmaatschappelijk werker.

Het betrekken van de klas bij het pesten

- De mentor bespreekt met de klas het pesten en benoemt de rol van alle leerlingen en die van de school hierin. Er wordt gesproken over mogelijke oplossingen en wat de klas kan bijdragen aan een verbetering van de situatie. De mentor komt hier in de toekomst op terug.

Het bieden van steun aan de ouders

- Ouders die zich zorgen maken over pesten worden serieus genomen.
- De school werkt samen met de ouders om het pesten aan te pakken.
- De school geeft adviezen aan de ouders in het omgaan met hun gepeste of pestende kind.
- De school verwijst de ouders zo nodig naar deskundige hulpverleners.

De ouders van leerlingen die gepest worden, kunnen er moeite mee hebben dat hun kind aan zichzelf zou moeten werken. Hun kind wordt gepest en dat moet gewoon stoppen.

Dat klopt, het pesten moet stoppen.

Echter, een gepest kind wil zich niet alleen veilig voelen op school; het wil ook geaccepteerd worden.

Het verlangt ernaar om zich prettig en zelfverzekerder te voelen.

Daar kan begeleiding of een (sociale vaardigheids-) training aan bijdragen.

Preventieve maatregelen

1. Elke mentor bespreekt aan het begin van het schooljaar de algemene afspraken en regels in de klas. Het onderling plagen en pesten wordt hierbij genoemd en onderscheiden. Tevens bespreekt de mentor in zijn klas het anti-pestprotocol. Ook wordt duidelijk gesteld dat pesten altijd gemeld moet worden en niet als klikken maar als hulp bieden of vragen wordt beschouwd.
2. De mentoren kunnen er voor kiezen de leerlingen een contract te laten onderschrijven met daarin de gemaakte afspraken.
3. Indien een mentor of docent daartoe aanleiding ziet, besteedt hij expliciet aandacht aan pestgedrag in een groepsgesprek. Hierbij worden de rol van de pester, het slachtoffer, de meelopers en de stille getuigen benoemd.
4. Van de gesprekken rond pesten worden aantekeningen gemaakt, die door de mentor worden bewaard in het leerlingvolgsysteem van zowel de leerling die pest als van de leerling die gepest wordt.

Voorbeeld van een contract:

Contract "veilig in school"

Ik vind dat iedereen zich veilig moet voelen in school.

Daarom houd ik mij aan de volgende afspraken:

1. Ik accepteer de ander zoals hij is en ik discrimineer niet.
2. Ik scheld niet en doe niet mee aan uitlachen en roddelen.
3. Ik blijf van de spullen van een ander af.
4. Als er ruzie is zoek ik iemand die de ruzie helpt oplossen.
5. Ik bedreig niemand, ook niet met woorden of digitaal.
6. Ik neem geen wapens of drugs mee naar school.
7. Ik gebruik geen geweld, ook geen digitaal geweld.
8. Als iemand mij hindert vraag ik hem of haar duidelijk daarmee te stoppen.
9. Als dat niet helpt, vraag ik een docent of mijn mentor om hulp.

Stappenplan na een melding van pesten

A. De mentor

1. Wanneer het pesten plaatsvindt in klassenverband, praat de mentor eerst met de gepeste en later met de pester apart. Een leidraad voor deze gesprekken is te vinden in bijlage IV en V. Vervolgens organiseert de mentor een (herstelgericht) gesprek tussen beide leerlingen en probeert tot goede afspraken te komen.
2. De mentor neemt contact op met de ouders van de pester en de gepeste en betreft hen bij de oplossing;
3. De mentor bespreekt direct het vervolgtraject indien het pesten zich herhaalt.
4. De mentor praat met de klas. Dit is belangrijk in verband met het herstellen van de groeps sfeer en om te benadrukken welke verantwoordelijkheid ieder groeps lid heeft.
5. Indien het probleem escaleert, meldt de mentor het gedrag aan het aanspreekpunt pesten (één van de afdelingsleiders). Hij overhandigt het aanspreekpunt het dossier met daarin de gebeurtenissen en de afspraken die zijn gemaakt.
6. Indien het probleem escaleert (zie 5), worden de ouders/verzorgers op de hoogte gesteld en zo nodig betrokken bij het vinden van een oplossing.

B. Het aanspreekpunt pesten (één van de afdelingsleiders)

1. Het aanspreekpunt pesten kan in onderling overleg, de rol van de mentor overnemen bij escalatie van het pestgedrag en wanneer het pesten het klassenverband overstijgt.
2. Hij heeft zo nodig een gesprek met de gepeste en de pester apart of organiseert direct een gesprek tussen beiden.
3. In het contact met de pester is het doel drieledig, namelijk:
 - confronteren (zie bijlage V);
 - mogelijke achterliggende problematiek op tafel krijgen;
 - helderheid geven over het vervolgtraject bij herhaling van pesten.
4. In het contact met de gepeste wordt gekeken of hij bepaald gedrag vertoont, waardoor hij een gemakkelijk doelwit vormt voor pesters.
5. Hij adviseert zo nodig, zowel aan de pester als de gepeste, hulp op vrijwillige basis door orthopedagoog of schoolmaatschappelijk werker.
6. Hij stelt alle betrokken ouders op de hoogte wanneer er sprake is van recidief gedrag, verzoekt hen om met hun kind te praten en stelt hen op de hoogte van het vervolgtraject.
7. Hij bespreekt de mogelijkheden tot hulp met de ouders.
8. Hij koppelt alle informatie weer terug naar de mentor.

C. Het pesttraject

Wanneer de pester opnieuw in pestgedrag vervalt, wordt er opgeschaald naar de ondersteuningscoördinator. De school kan de pester ertoe verplichten om individueel een programma naar keuze van de school te volgen. Dit vindt plaats in de eigen tijd en dus niet tijdens schooltijd. Het doel van deze programma's is reflectie en het gevoelig maken van de pester voor wat hij aanricht bij de gepeste leerling. De ouders worden van dit traject op de hoogte gesteld en melden aan de school of het programma daadwerkelijk gevolgd wordt.

D. Schorsing

Wanneer het verplichte pestproject geen blijvende vruchten afwerpt, volgt een schorsing van een dag. Als er ook daarna geen verbetering geconstateerd wordt krijgt de pestende leerling een langere schorsing, dit in overleg met de afdelingsleider.

E. Verwijdering van de school

Wanneer de leerling ondanks alle inspanningen van de betrokken partijen koppig blijft volharden in het ongewenste pestgedrag liggen er geen perspectieven meer tot verandering. De school kan en wil geen verantwoordelijkheid meer nemen voor de veiligheid van de overige leerlingen.

Er rest de school niets anders dan verwijdering. In overleg met andere scholen wordt er gekeken naar een plek.

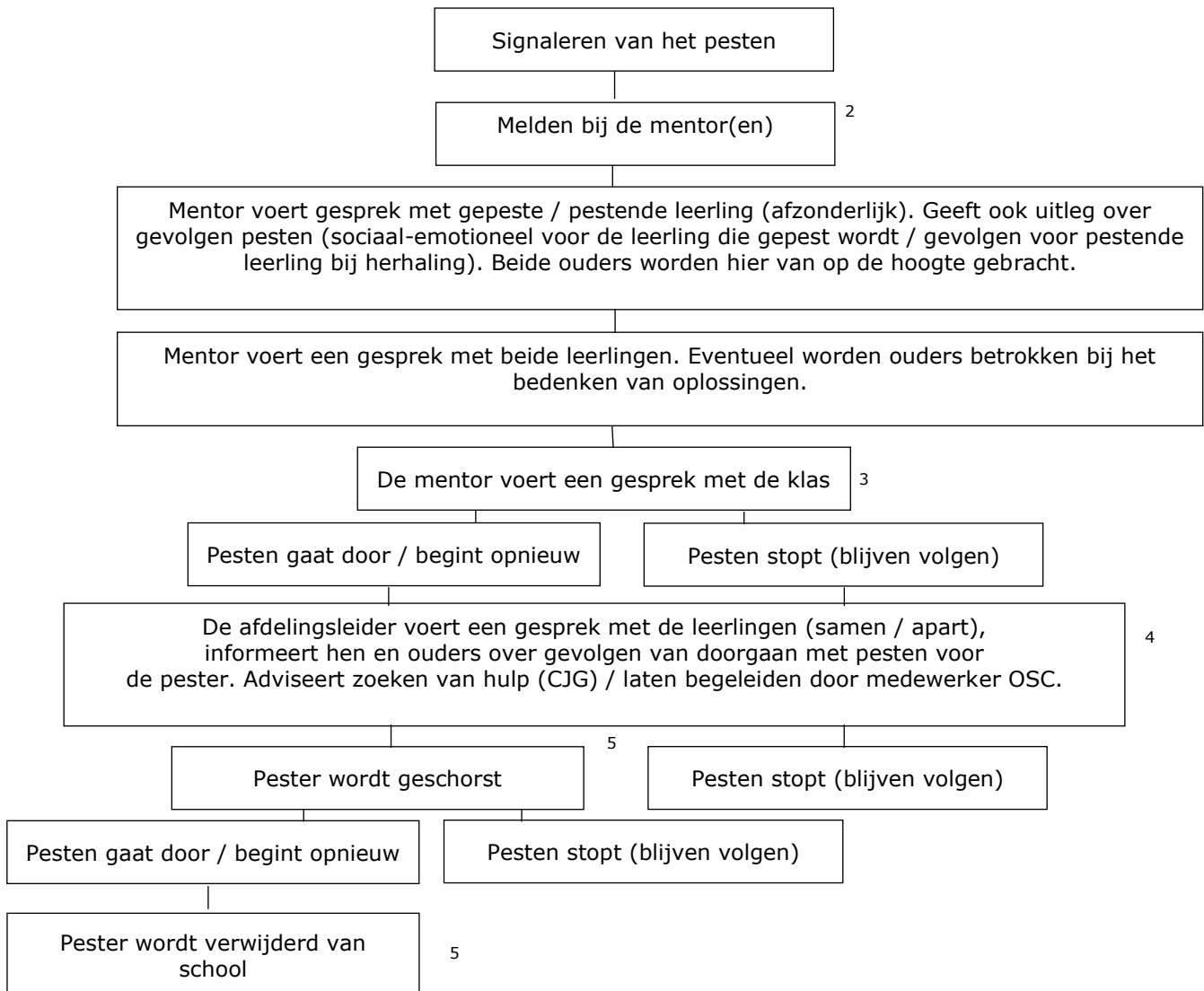
F. De taak van docenten

De docenten hebben vooral een signalerende rol. Wanneer zij pesten waarnemen of redenen hebben om pesten te vermoeden (zie signalen pester en gepeste leerling), wordt er van hen verwacht dat zij hierop adequaat reageren en een melding doen bij de mentor om hulp en overleg in gang te zetten.

Daarnaast hebben alle docenten van het Arentheem College de taak om onze omgangsregels en onze visie op pesten actief uit te dragen en hierbij als rolmodel te fungeren.

Het hierboven weergegeven stappenplan is een algemene leidraad; als een interventie succes heeft, kunnen vervolgstappen achterwege blijven. Het in het stappenplan genoemde traject bij aanhoudend pesten is geen automatisme; per leerling wordt bekeken welke maatregelen het meest passend zijn. Hierbij kunnen verschillen tussen de scholen van het Arentheem College optreden, wat onder andere te maken heeft met de psychosociale context die niet op alle scholen dezelfde is.

Stroomdiagram na melding pesten¹

¹ Het hierboven weergegeven stappenplan is een algemene leidraad; als een interventie succes heeft, kunnen vervolgstappen achterwege blijven. Het traject bij aanhoudend pesten is geen automatisme; per leerling wordt bekeken welke maatregelen het meest passend zijn.

² Indien het gaat om leerlingen uit verschillende klassen, kan de afdelingsleider het vanaf hier overnemen van de mentoren.

³ Indien het gaat om leerlingen uit verschillende klassen wordt deze stap overgeslagen of het wordt dit gesprek in twee klassen gevoerd (door de mentor van de klas)

⁴ De afdelingsleider kan zich in deze stap laten adviseren door een OSC-medewerker.

⁵ Dit wordt gedaan op basis van de richtlijnen van de WVO en het protocol toelating, schorsing en verwijdering.

Bijlage I CONTACTPERSONEN EN BRUIKBARE ADRESSEN

Coördinator Anti-pestbeleid

Thomas a Kempis: mevr. Y. (Yvonne) Balk (directeur)
Titus Brandsma: Mevr. S. (Siska) van der Kooi (directeur)
Leerpark Presikhaaf: Mevr. G.G.L. (Geke) Kersten (directeur)

Aanspreekpunt pesten

Thomas a Kempis: Mevr. S.A. (Sylvia) Bannink (afdelingsleider havo onderbouw)
Mevr. S.J. (Sarah) Middendorp (afdelingsleider atheneum onderbouw)
Dhr. M. (Marijn) Gunnink (afdelingsleider gym+ onderbouw)
Titus Brandsma: Dhr. R.I. (Ruud) de Lugt (afdelingsleider onderbouw en wereldklas)
Leerpark Presikhaaf: Dhr. J. (Jitse) van Steinvooorn (afdelingsleider praktijkschool)
Mevr. E.T.T.M. (Evaline) Puts (afdelingsleider vmbo)
Dhr. J.E.M. (Arjan) Menting (afdelingsleider mbo)

Ondersteuningscoördinator(en)

Thomas a Kempis: Mevr. A.J.C. (Aranka) Pullens (onderbouw)
Mevr. M. (Margot) Ufkes (bovenbouw)
Titus Brandsma: Mevr. M.D. (Marjolein) van Veldhuizen
Mevr. M. (Marianne) Nijland
Leerpark Presikhaaf: Mevr. S.J.M. (Sanne) de Krijger
Mevr. A.J.M. (Astrid) Beers

Bruikbare adressen

Algemene zoekpagina's - www.pesten.startkabel.nl - www.kinderconsument.nl -
www.pesten.startpagina.nl

Pesten (algemeen) - www.pestweb.nl: Website van het APS met informatie, advies en tips over pesten voor kinderen, jongeren, ouders en leerkrachten. - www.pesten.net: Voor en door slachtoffers, opgericht door Bob van der Meer.

Cyberpesten / veilig internet gebruik / veilige school

- www.meldknop.nl : Goede, betrouwbare site voor jongeren, mentoren en vertrouwenspersonen die vervelende dingen op internet mee hebben gemaakt en ondersteund door onder meer Kindertelefoon en politie.
- www.veiliginternetten.nl : Een informatieve site van het Ministerie van Economische Zaken over het veilig gebruik van internet.
- www.schoolveiligheid.nl : Centrum School en Veiligheid van het APS verzamelt en verspreidt informatie en deskundigheid op het gebied van schoolveiligheid.
- www.kennisnet.nl: Handreikingen en links voor ouders, leraren, kinderen, scholieren, schoolmanagers en ICT-coördinatoren.
- www.cyberpesten.be

Bijlage II HOE TE HANDELEN BIJ DIGITAAL PESTEN EN MISBRUIK VAN SEXTING

Hoe te handelen na een melding van digitaal pesten:

1. *Bewaar de berichten.* Probeer de berichten te bewaren, waarin het pestgedrag voorkomt. Maak bijvoorbeeld schermprints vanaf de computer of mobiele telefoon. Vertel leerlingen hoe ze dat kunnen doen.
2. *Blokkeren van de afzender.* Leg de leerling zo nodig uit hoe hij/zij de pestmail en berichten kan blokkeren.
3. *Probeer de dader op te sporen.* Soms is de dader te achterhalen door uit te zoeken van welke computer of mobiele telefoon het bericht is verzonden.
4. *Neem contact op met de ouders van de gepeste leerling.* Geef de ouders voorlichting over welke maatregelen zij thuis kunnen nemen.
5. *Verwijs de ouders zo nodig door.* Er zijn twee telefoonnummers die ouders kunnen bellen met vragen, namelijk:
 - de Vereniging Openbaar Onderwijs 0800 - 5010 én
 - de Vertrouwensinspectie 0900 – 1113 111. Verder is er de (jeugd)politie.
6. *Stalking.* In het geval de leerling stelselmatig wordt belaagd is er sprake van stalking en kunnen ouders aangifte doen. Ook wanneer het slachtoffer lichamelijk letsel of materiële schade is toegebracht, kan de politie worden ingeschakeld. Zo nodig kun je verwijzen naar Bureau Slachtofferhulp (www.slachtofferhulp.nl; tel: 0900-0101). De ondersteuningscoördinator kan hierbij helpen.

Tips voor leerlingen

Wat kun je doen om digitaal pesten te voorkomen?

- Bedenk dat niet alles waar is wat je op internet tegenkomt.
- Gebruik een apart emailadres om jezelf te registreren op websites. Kies een e-mailadres dat niet je eigen voor- en achternaam volledig weergeeft.
- Zorg dat je je wachtwoorden van bijvoorbeeld je email of sociale media account niet doorgeeft aan anderen en zorg dat ze niet gemakkelijk te raden zijn. Als anderen wel binnen zijn gekomen, neem dan contact op met de beheerder van de site. Als je een vervelend gevoel hebt over iets wat je hebt gezien of meegemaakt, vertel het dan aan iemand die je vertrouwt.
- Blijf zelf respectvol naar anderen, scheld niet terug.
- Ga weg uit berichten-groep als er iets vervelends gebeurt.
- Bel, mail of communiceer via Whatsapp, Snapchat en sociale media niet zomaar met personen die je alleen van internet kent, spreek niet zomaar met ze af. Zonder dat je ouders het weten.
- Verstuur geen flauwe grappen, dreigberichten of haatberichten.
- Geef geen persoonlijke informatie aan mensen die je alleen van internet kent. Let vooral op bij foto's van jezelf. Als je een foto op internet zet, kan deze gemakkelijk gekopieerd en op een andere website geplaatst worden. Zo kan hij jarenlang terug te vinden zijn. Foto's kunnen ook bewerkt worden.
- Wees zeer voorzichtig met het gebruik van je webcam. Jouw beelden kunnen worden opgeslagen en gebruikt worden om ze aan andere personen te laten zien of voor doeleinden die jij niet wilt.

Wat kun je tegen cyberpesten/pesten via sociale media doen?

- Niet persoonlijk opvatten als het van mensen komt die je niet kent. De anonimiteit van internet maakt dat mensen makkelijker gaan schelden.
- Reageer niet op pestberichten of andere digitale pesterijen. Verwijder de e-mails/berichten zo mogelijk zonder ze te openen.
- Blokkeer de afzender. Als het gaat om berichten op je mobiele telefoon, e-mails of berichten op sociale media dan heb je mogelijkheid om nummers te blokkeren.
- Bewaar de bewijzen. Maak een print of sla ze op. Van het IP adres van de zender kan vaak worden afgeleid van welke computer het bericht is verzonden. Een provider of website heeft vaak een helpdesk die klachten over nare berichten aan kan nemen. Men heeft daar ook de technische mogelijkheden om na te gaan wie de mail heeft verstuurd. Bel de helpdesk op.
- Ga naar je mentor, aanspreekpunt pesten of afdelingsleider toe op school. Deze zal je verder helpen om het vervelende pestgedrag te stoppen.
- Bij stalking kun je aangifte doen bij de politie. Voor meer informatie over aangifte doen: zie www.pestenislaf.nl. Stalking is het stelselmatig lastigvallen van een persoon, door die persoon te achtervolgen, steeds op hinderlijke wijze contact op te nemen, en soms ook te bedreigen. Het is strafbaar.

Tips voor ouders

- Toon interesse. Verplaats u in de belevingswereld van uw kinderen op internet. Internet kan spannend en gevaarlijk zijn, maar ook heel leuk. Bezoek af en toe verschillende jongerensites en ontdek waarom uw kinderen internet leuk vinden. Praat daarover met uw kinderen en zorg ervoor dat ook de negatieve kanten van internet bespreekbaar zijn. Mochten er problemen zijn met het surfgedrag (seks- of gewelddadige sites) of mochten er vervelende ervaringen ontstaan in het digitale verkeer, dan weet uw kind dat hij/zij er met u over kan praten. De noodzaak van “stiekem gedrag” is voor uw kind dan minder aanwezig.
- Maak internetafspraken met uw kind, print deze uit en plaats ze ergens in de buurt van de computer.
- Spoor de dader op. Soms is de dader van pestberichten, hacking, stalking e.d. op te sporen via het e-mailadres. Ook kunnen schrijfstijl en andere aanwijzingen leiden tot het vinden van de dader.
- Reageer nooit op pestberichten e.d.
Geef geen persoonlijke gegevens op internet aan anderen.
- Treedt, indien mogelijk, in contact met school of met andere ouders in het geval van digitaal pesten.
- Doe in geval van digitaal pesten zo nodig aangifte of een melding bij de politie.

Het is van belang goede afspraken te maken met uw kinderen en met uw kinderen in gesprek te blijven over het gebruik van digitale communicatiemiddelen. Controle kan anders worden opgevat als “wantrouwen”. U luistert immers ook de gesprekken van uw kinderen op straat niet af.

Misbruik van sexting

Hoe te handelen na een melding van misbruik van sexting:

Wanneer sexting teksten, foto's of (webcam)filmpjes in verkeerde handen vallen en worden verspreid kan dit erg vervelend zijn voor het slachtoffer. Het zorgvuldig doorlopen van het stappenplan na een melding van pesten en aandacht voor het slachtoffer is erg belangrijk.

Uiteraard is voorkomen beter dan genezen. Daarom is het belangrijk dat leerlingen ervan bewust worden gemaakt dat de kans groot is dat de door hun gedeelde foto's en filmpjes in verkeerde handen terecht komen en worden gedeeld en dat sexting dus beter niet gedaan kan worden.

Daarnaast is het belangrijk om te weten dat sexting strafbaar is.

Ontwikkelingen op gebied van sociale media gaan snel, bovenstaande is een momentopname. Alle afspreken omtrent het gebruik van sociale media staat beschreven in het protocol **Sociale Media en online lessen d.d. 16 september 2020**

Bijlage III AANVULLING OP AANPAK PESTEN PRAKTIJKSCHOOL

In de aanpak van het pestgedrag wordt gewerkt aan reflectie van de pester op het eigen pestgedrag. Bij leerlingen met een normale intelligentie, kan hierop gestuurd worden. Bij leerlingen met een Licht Verstandelijke Beperking (LVB) komt deze ontwikkeling moeizaam of niet op gang, afhankelijk van hun capaciteiten. Veelal worden leerlingen met een LVB geleerd hoe zij zich sociaal horen te gedragen, zonder dat zij inzicht hebben in de gevolgen van hun gedrag op een ander. Bij Herstelgericht werken wordt gestuurd op de reflectie van de pester op zijn eigen gedrag in relatie tot de gepeste. Dat is voor leerlingen met LVB vaak teveel gevraagd, doordat deze leerlingen hiertoe niet in staat zijn.

Het gedrag van leerlingen in het PrO is vaak gestoeld op een laag emotioneel ontwikkelingsniveau. Het niveau van de leerling bepaalt zijn gedrag. In stress is dit niveau vaak nog lager en is er sprake van impulsgericht gedrag. Bovendien is er in het ontwikkelingsprofiel van de PrO leerling vaak sprake van een discrepantie tussen de verbale intelligentie en een de performale intelligentie. Deze discrepantie maakt, dat de leerling óf goed uit zijn woorden weet te komen, maar dit niet om kan zetten naar daden óf dat de leerling zich niet kan uitdrukken in taal en geen inhoud kan geven aan de taal. In beide gevallen is sprake van overschatting van het gedrag. En daar zit het knelpunt bij het omgaan met pestgedrag. De vraag bij een PrO leerling is in dezen altijd: wat mag en kan je vragen van de leerling die tegenover je zit?

Deze vraag maakt, dat de aanpak van het pestgedrag in grote lijnen op Arentheemniveau moet worden vastgesteld, maar dat op leerling niveau gekeken moet worden of deze aanpak passend is voor de leerling. Bij deze doelgroep wordt geadviseerd om uitleg over pesten op een eenvoudige manier aan te bieden, het eventueel uit te tekenen (visueel maken), de informatie vaker te herhalen en concreet te benoemen welk gedrag je wel van de leerling verwacht. Dit gedrag kun je vervolgens sturen in de klassensituatie. Help de leerling dan ook om het aangeleerde te generaliseren naar de praktijk. Indien dit niet voldoende lukt, wordt specialistische (op het gebied van LVB-problematiek) hulpverlening geadviseerd.

Bijlage IV SEL (SOCIAAL EMOTIONEEL LEREN) OP TITUS BRANDSMA

Leerlingen doen op school niet alleen vakkennis en -vaardigheden op, het is ook de plek waar zij leeftijdsgenoten ontmoeten, kennis maken met de samenleving, met normen, waarden en omgangsvormen. Daar hoort bij dat zij leren, oefenen en soms ook grenzen overschrijden. Didactiek en pedagogiek begeleiden dit leer- en ontwikkelingsproces. In een veilig schoolklimaat zijn er grenzen en regels, wordt adequaat opgetreden tegen grensoverschrijdend gedrag en worden leerlingen aangemoedigd om positief gedrag te laten zien.

De sociale veiligheid op school is gebaat bij een sfeer waarin harmonie en respect centraal staan en waarin pesten en ander agressief gedrag niet worden getolereerd. Een open en ondersteunende cultuur, waarin leerlingen een eigen verantwoordelijkheid hebben, bevordert hun welbevinden en vermindert problematisch gedrag. Het is daarbij belangrijk dat leerlingen, personeel en ouders zich bewust zijn van de kernwaarden en de daarvan afgeleide normen en regels die in de school gelden, dat zij deze naleven en dat er sancties volgen als zij dat niet doen.

Op Titus Brandsma krijgen alle leerlingen in leerjaar 1 het vak SEL aangeboden. Het schoolse leren is belangrijk, maar dit kan niet zonder sociaal emotioneel leren (SEL). Door SEL leer je omgaan met jezelf en de ander. Sociaal-emotioneel leren is het proces waarbij leerlingen noodzakelijke kennis, houding en vaardigheden verwerven en toepassen, zodat ze beter kunnen omgaan met zichzelf en de ander. SEL werkt preventief, door een positieve en veilige sfeer op school, kun je bijvoorbeeld pesten voorkomen.

In een veilig schoolklimaat zijn er grenzen en regels, wordt adequaat opgetreden tegen grensoverschrijdend gedrag en worden leerlingen aangemoedigd om positief gedrag te laten zien.

Aandachtspunten hierbij zijn:

- Schoolbrede aanpak: samenhangende interventies, waaronder een methode.
- Duidelijke normen en waarden: open schoolcultuur waarin leerlingen eigen verantwoordelijkheid hebben, inclusief bewustzijn van kernwaarden school, normen en regels.
- Pedagogisch vakmanschap: een docent die grensoverschrijdend gedrag signaleert en daarop ingrijpt.
- Brede interventies: methodes of programma's die een sociaal veilig schoolklimaat helpen realiseren. (herstelgericht werken).

Uit onderzoek blijkt dat de sfeer op scholen waar SEL gehanteerd wordt, aanzienlijk beter is. De leerlingen hebben minder gedragsproblemen en er wordt minder gepest (Overveld, 2014).

SEL – de belangrijkste begrippen

Sociaal-emotionele ontwikkeling = ontwikkeling van de eigen persoonlijkheid, overeenkomstige verwachtingen en gedragingen uit de sociale context.

Sociale ontwikkeling = het krijgen van begrip voor andere mensen en het ontwikkelen van positief gedrag en vaardigheden t.o.v. de medemens.

Emotionele ontwikkeling = leren gevoelens van jezelf en anderen te begrijpen en daar goed mee omgaan.

Morele ontwikkeling = ontwikkeling van het verschil tussen goed en kwaad.

Docent en ouders/verzorgers hebben hier een belangrijke rol in, omdat zij een voorbeeldfunctie hebben: consequentie in het goede voorbeeld geven is daarin van groot belang.

Psychosociale ontwikkeling = ontwikkeling in relatie tot de sociale omgeving. Het gaat om de omgang met anderen.

Sociale vaardigheden = vaardigheden die betrekking hebben op de omgang met anderen. Ze zijn noodzakelijk voor het opbouwen en onderhouden van een relatie. Andere factoren die samenhangen met sociale vaardigheden:

- Samenwerken
- Inzicht hebben in de ander
- Goed luisteren
- Aandacht voor andermans gevoelens
- Conflicten oplossen

SEL - Speerpunten van het Titus Brandsma

Morele ontwikkeling

- De leerlingen waardeert zijn eigen handelen
- Leerlingen hechten waarde aan eerlijkheid, rechtvaardigheid en betrouwbaarheid

Persoonlijke vaardigheden – zelfinzicht

- De leerling leert zich de verbanden tussen gevoel en denken realiseren
- De leerling erkent hoe zijn gevoel prestaties beïnvloed
- De leerling is zich bewust van zijn sterke en zwakke punten
- De leerling is reflectief à leert van ervaringen
- De leerling presenteert zichzelf met zelfbewustzijn
- De leerling is besluitvaardig à is in staat het juiste besluit te nemen ondanks onzekerheden en druk van binnen en buiten

Persoonlijke vaardigheden – zelfregulatie

5 gedragscompetenties:

Besef hebben van jezelf

- Kunnen inschatten van je eigen gevoelens
- Kennis hebben van je interesses, waarden en kracht
- Een gezond zelfvertrouwen

Besef hebben van de ander

- Empathie
- Perspectief nemen
- Verschillen tussen individuen en groepen herkennen en waarderen
- Sociale signalen kunnen oppakken en interpreteren

Keuzes kunnen maken

- Weloverwogen kiezen met de juiste aandacht voor jezelf en de ander
- Bijdragen aan een positief klimaat in je school
- Verantwoordelijkheid nemen voor je eigen gedrag

Zelfmanagement

- Impulscontrole bij stressvolle situaties
- Omgaan met heftige emoties
- Doelgericht gedrag

Relaties kunnen hanteren

- Relaties aangaan gebaseerd op samenwerking
- Sociale druk weerstaan
- Conflicten oplossen

Bijlage V LEIDRAAD VOOR EEN GESPREK MET DE GEPESTE LEERLING

Feiten:

Klopt het dat je gepest wordt? (*h*)*erkenning van het probleem*

- Door wie word je gepest? (*doorvragen: zijn er nog meer?*)
- Waar word je gepest? (*doorvragen: zijn er nog meer plekken?*)
- Hoe vaak word je gepest?
- Hoe lang speelt het pesten al?
- Weten je ouders of andere personen dat je gepest wordt?
- Wat heb je zelf tot nu toe aan het pesten proberen te doen?
- Zijn er jongeren die jou wel eens proberen te helpen?
- Wat wil je dat er nu gebeurt; wat wil je bereiken?
- Bespreek samen met de leerling wat hij/zij kan doen tegen het pesten en bekijk waar de leerling aan wil werken om de situatie te verbeteren. Let daarbij op de volgende aspecten:
 - Hoe communiceert de leerling met anderen?
 - Welke lichaamstaal speelt een rol?
 - Hoe gaat de leerling om met zijn gevoelens en hoe maakt hij deze kenbaar aan anderen?
 - Heeft de leerling genoeg vaardigheden om weerbaarder gedrag te tonen naar de pester?

Bijlage VI LEIDRAAD VOOR EEN GESPREK MET EEN LEERLING DIE PEST

Alvorens er een gesprek met de pester wordt gehouden, heeft degene die het gesprek aangaat zich er van overtuigd dat degene met wie het gesprek plaatsvindt inderdaad schuldig is aan het gemelde gedrag. Het doel van dit gesprek is drieledig:

- De leerling confronteren met zijn gedrag en de pijnlijke gevolgen hiervan.
- Achterliggende oorzaken boven tafel proberen te krijgen.
- Het schetsen van de stappen die volgen wanneer het pestgedrag niet stopt.

Bijlage VII CONFRONTEREN VAN DE PESTER

Confronteren en kritiek geven is niet hetzelfde. Confronteren is:

- probleemgericht en richt zich op gedrag wat waar te nemen is. Zodra we interpretaties gaan geven aan gedrag, wordt het persoonsgericht, bijvoorbeeld: “Je hebt cola in de tas van Piet laten lopen. Dat doe je zeker omdat je graag de lolligste bent!” Zodra we gaan interpreteren reageren we een gevoel van frustratie op die ander af en zijn we gestopt met confronteren en begonnen met kritiseren.
- relatiegericht. Je bent heel duidelijk op de inhoud, in wat je wilt en niet wilt maar met behoud van de relatie, bijvoorbeeld: “Ik vind dat je heel erg gemeen doet tegen haar en ik wil dat je daarmee ophoudt”. Zeg nooit: “Je bent heel gemeen”. Je wilt duidelijk verder met de jongere. Kritiek op de persoon voelt als een beschuldiging/afwijzing. Eigenlijk zeg je daarmee dat de pester een waardeloos mens is.
- specifiek blijven. Je benoemt de situatie waar het over gaat en vermijdt woorden als altijd, vaak en meestal. Kritiek wordt vaak algemeen.
- veranderingsgericht. Je stelt zaken vast en gaat vervolgens inventariseren hoe het anders kan.

Achterliggende oorzaken

Nadat het probleem benoemd is, richt jij je op het waarom. Hoe komt het dat je dit gedrag nodig hebt? Wat levert het jou op? Wat reageer je af op die ander, etc.?

Het pestgedrag moet stoppen

Wees duidelijk over de stappen die volgen, wanneer het pestgedrag niet stopt (zie richtlijnen pesten).

Bijlage VIII DRAAIBOEK ANTI-PESTPROTOCOL

De onderstaande punten zijn de stappen in het draaiboek van het anti-pestprotocol.

1. Elke mentor bespreekt aan het begin van het schooljaar de algemene afspraken en schoolregels in de klas. Het onderling plagen en pesten wordt hierbij genoemd en onderscheiden. Tevens bespreekt de mentor in zijn klas het anti-pestprotocol. Ook wordt duidelijk gesteld dat pesten altijd gemeld moet worden aan de mentor en niet als klikken maar als hulp bieden of vragen wordt beschouwd.
2. De leerlingen maken gezamenlijke afspraken met de mentor. Er kan voor ondertekening van een contract worden gekozen. In onderling overleg geven de leerlingen en de mentor het contract een zichtbare plaats.
3. Er wordt aandacht besteed aan pesten in één of meerdere mentorlessen. De leerlingen onderschrijven aan het eind van deze les(sen) een aantal samen gemaakte afspraken (zie 2).
4. Indien een mentor of docent daartoe aanleiding ziet, besteedt hij expliciet aandacht aan pestgedrag in een groeps gesprek. Hierbij worden de rol van de pester, het slachtoffer, de meelopers en de stille getuigen benoemd.
5. Van de gesprekken rond pesten worden aantekeningen gemaakt, die door de mentor worden bewaard in het leerlingvolgsysteem van zowel de leerling die pest als van de leerling die gepest wordt.
6. Incidenteel pestgedrag wordt door de mentor besproken met de leerlingen, zowel met de direct betrokkenen als met de klas.
7. Als het pestgedrag doorgaat, nodigt de mentor de ouders/verzorgers van de pestende leerling(en) en de gepeste(n) uit, bespreekt de problematiek met hen en stelt een handelingsplan op (~~non-contract~~). Hij meldt dit aan het aanspreekpunt pesten. Deze stelt het betreffende onderwijsteam op de hoogte van de situatie en van de gemaakte afspraken in het handelingsplan.
8. Indien nodig verwijst de mentor, in overleg met het aanspreekpunt pesten, de pestende leerling(en) en/of de gepeste leerling(en) door naar de ondersteuningscoördinator. Daarna volgt de normale procedure van een aanmelding.
9. Indien interne maatregelen en afspraken geen effect sorteren, wordt er door het aanspreekpunt pesten gezocht naar een passende oplossing.
10. In het uiterste geval wordt er door de afdelingsleider, in samenspraak met de ouders/verzorgers gezocht naar een andere onderwijsplek.